

دعوای مطالبه طلب در رویه دادگاهها

مهدی زینالے

وکیل پایه یک دادگستری

فهرست کلی

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	معرفی ونمونه دادخواست دعوی مطالبه طلب
۱۵.....	معرفی دعوی مطالبه طلب
۱۵.....	مبحث اول: ارکان دعوی مطالبه طلب
۱۹.....	مبحث دوم: مراجع صالح برای رسیدگی به دعوی مطالبه طلب
۲۴.....	مبحث سوم: تشریفات رسیدگی به دعوی مطالبه طلب
۲۶.....	مبحث چهارم: خسارت تأخیر تأدیه در دعوی مطالبه طلب
۲۸.....	مبحث پنجم: اقدامات احتیاطی در خصوص دعوی مطالبه طلب
۳۷.....	دعوی مطالبه طلب در آرای دیوان عالی کشور
۳۹.....	مبحث اول - آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور
۸۸.....	مبحث دوم - آرای اصراری دیوان عالی کشور
۹۹.....	مبحث سوم - آرای شعب دیوان عالی کشور
۱۵۷.....	دعوی مطالبه طلب در آرای دادگاهها
۱۵۹.....	مبحث اول - آرای دادگاههای بدوی و تجدیدنظر
۱۸۶.....	مبحث دوم - آرای دادگاههای انتظامی قضات
۱۹۳.....	دعوی مطالبه طلب در نشستهای قضائی
۲۳۷.....	دعوی مطالبه طلب در نظریه‌های مشورتی
۲۵۵.....	دعوی مطالبه طلب در قوانین و مقررات قانونی
۲۵۷.....	از قانون مدنی
۲۷۲.....	از قانون آیین دادرسی مدنی
۲۷۵.....	از قانون اجرای احکام مدنی
۲۷۹.....	از قانون تجارت
۲۹۸.....	قانون صدور چک
۳۰۶.....	از قانون ثبت اسناد و املاک
۳۰۸.....	قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
۳۱۷.....	منابع و مأخذ

فهرست جزئی

- ۱۱..... مقدمه
- ۱۳..... معرفی ونمونه دادخواست دعوای مطالبه طلب
- ۱۵..... معرفی دعوی مطالبه طلب
- ۱۵..... مبحث اول: ارکان دعوی مطالبه طلب
- ۱۵..... گفتار اول: مستند بودن طلب به سند
- ۱۶..... گفتار دوم: حال و منجز بودن طلب
- ۱۶..... گفتار سوم: عدم سقوط طلب موضوع دعوی
- ۱۹..... مبحث دوم: مراجع صالح برای رسیدگی به دعوی مطالبه طلب
- ۱۹..... گفتار اول: صلاحیت ذاتی مراجع در رسیدگی به این دعوی
- ۲۰..... گفتار دوم: صلاحیت محلی مراجع صالح به رسیدگی
- ۲۴..... مبحث سوم: تشریفات رسیدگی به دعوی مطالبه طلب
- ۲۶..... مبحث چهارم: خسارت تأخیر تأدیه در دعوی مطالبه طلب
- ۲۸..... مبحث پنجم: اقدامات احتیاطی در خصوص دعوی مطالبه طلب
- ۲۹..... دادخواست مطالبه وجه سفته با قرار تأمین خواسته
- ۳۰..... دادخواست مطالبه وجه چک با قرار تأمین خواسته
- ۳۱..... دادخواست مطالبه وجه با قرار تأمین خواسته
- ۳۲..... دادخواست مطالبه وجه با قرار تأمین خواسته
- ۳۳..... دادخواست مطالبه مبلغ به انضمام کلیه خسارات قانونی با قرار تأمین خواسته
- ۳۴..... دادخواست مطالبه وجه با قرار تأمین خواسته
- ۳۵..... دادخواست مطالبه وجه آب/برق/گاز/تلفن انضمام کلیه خسارات قانونی با قرار تأمین
- ۳۶..... دادخواست مطالبه مبلغ به انضمام کلیه خسارات قانونی با قرار تأمین خواسته
- ۳۷..... دعوای مطالبه طلب در آرای دیوان عالی کشور
- ۳۹..... مبحث اول - آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور
- ۳۹..... ۱. عدم ارسال اظهارنامه رسمی یا مراسله سفارشی
- ۴۳..... ۲. مرور زمان دعوای راجع به برات، چک و سفته
- ۵۴..... ۳. استناد به دفاتر تجاری تجار در مطالبه طلب
- ۶۲..... ۴. دادگاه صالح در دعوی اقامه شده علیه متعهد سفته و برات
- ۶۳..... ۵. تکلیف بانکها در وصول در وصول مطالباتشان از شرکتهای مشمول ماده یک قانون حفاظت
- ۶۷..... ۶. مطالبه وجه چک از ظهرنویس
- ۷۱..... ۷. مرجع صالح در دعوی استرداد چک
- ۷۵..... ۸. مرجع تجدیدنظر از قرار صادرشده از دادگاه حقوقی یک در دعوی مطالبه وجه چک

۹. تذکر قاضی دیگر به قاضی صادرکننده رأی در رسیدگی به دعوی ارائه چک مسافرتی جعلی ۷۹
۱۰. مسئولیت ضامن و متعهد سفته در برابر دارنده سفته و مهلت اقامه دعوی ۸۳
- مبحث دوم - آرای اصراری دیوان عالی کشور ۸۸
۱. اعتراض ثالث در دعوی وصول طلب اداره اوقاف ۸۸
- مبحث سوم - آرای شعب دیوان عالی کشور ۹۹
۱. عدم امکان الزام ورثه به پرداخت وجه التزام مورث مدیون ۹۹
۲. نوشتن مبلغ به تمام حروف در فته طلب ۹۹
۳. مسئولیت صادرکننده سفته ۱۰۰
۴. امکان رجوع دارنده سفته به هریک از سفته دهنده و ظهرنویس ۱۰۰
۵. تصریح مستند دعوی در سفته ۱۰۰
۶. مسئولان در مقابل دارنده برات ۱۰۱
۷. انتقال وجه سفته از طرف متعهدله به غیر ۱۰۱
۸. صدور نوشته از طرف تاجر به عنوان چک ۱۰۲
۹. تعریف چک به موجب ماده ۳۱۰ قانون تجارت ۱۰۲
۱۰. مسئولیت صادرکننده چک ۱۰۳
۱۱. استحقاق دارنده سفته در مطالبه وجه آن از صادرکننده ۱۰۳
۱۲. مسئولیت صادرکننده چک در صورت واگذاری آن ۱۰۴
۱۳. مسئولیت بانک در پرداخت اشتباه وجه چک ۱۰۴
۱۴. مرور زمان اقامه دعوی برات، چک و فته طلب ۱۰۵
۱۵. استحقاق صادرکننده در استرداد وجه چک ۱۰۵
۱۶. درخواست صادرکننده چک از دادگاه مبنی بر تحقیقات از مطلعین ۱۰۵
۱۷. ظهرنویسی چک از طرف دارنده به نفع مدعی ۱۰۶
۱۸. اشتغال ذمه صادرکننده در مقابل دارنده چک ۱۰۶
۱۹. طرح دعوی دارنده برات و دارنده سفته ۱۰۷
۲۰. لزوم ابلاغ اعتراض به مسئول قانونی شرکت دهنده فته طلب ۱۰۷
۲۱. شمول مواد ۳۳ و ۳۴ قانون ثبت ۱۰۸
۲۲. استیفاء طلب از دارایی ضامن ۱۰۸
۲۳. صدور اجرائیه نسبت به چک ۱۰۸
۲۴. تسلیم چک بابت قسمتی از ثمن معامله ۱۱۲
۲۵. فسخ معامله مشروط به وصول چک ۱۱۶
۲۶. صدور حکم به محکومیت خواند به پرداخت طلب خواهان ۱۱۹
۲۷. مطالبه طلب به استناد برگ های فروش و حواله ۱۲۱
۲۸. مطالبه طلب به استناد اسناد عادی ۱۲۴

۲۹. مطالبه طلب و سهم‌الارث و منافع حاصل از شرکت ۱۲۷
۳۰. رأی داوری در مطالبه خسارت ۱۲۹
۳۱. سهل‌انگاری کارمندان در وظایف محوله و ورود خسارت به سازمان ۱۳۹
۳۲. رأی داوران در تقسیم مال‌الشركه و مطالبه طلب و خسارت ۱۴۱
۳۳. دادگاه صالح رسیدگی به دعوی مطالبه وجه چک ۱۴۶
۳۴. دادگاه صلاحیت‌دار در رسیدگی به دعوی تقابل در مطالبه وجه چک ۱۴۸
۳۵. عدم وجود خیار تأخیر ثمن در صورت پرداخت بخشی از ثمن ۱۵۰
۳۶. رسیدگی به شکایت صدور چک بلامحل ۱۵۴
- دعوی مطالبه طلب در آرای دادگاه‌ها ۱۵۷**
- مبحث اول- آرای دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر ۱۵۹
۱. عدم ارائه دلیل کافی بر ادامه تصرف ۱۵۹
 ۲. عدم تأثیر میزان تمبر الصاقی به اسناد تجاری در میزان دین ۱۶۰
 ۳. عدم استماع دعوی مطالبه وجه چک از ظهرنویس پس از یک سال از اعتراض ۱۶۲
 ۴. لزوم احراز سمت خواهان در دعوی مطالبه وجه چک ۱۶۷
 ۵. عدم استماع دعوی فسخ قرارداد به دلیل عدم پرداخت وجه چک توسط دادگاه ۱۶۹
 ۶. امکان تقاضای تأخیر تأدیه چک بعد از اجرا از طریق ثبت ۱۷۱
 ۷. ابلاغ رأی داوری خارج از مهلت قانونی در مطالبه وجه چک ۱۷۲
 ۸. اثر اعلام آمادگی مدیون به پرداخت وجه چک برگشت شده بر خسارت تأخیر تأدیه ۱۷۵
 ۹. ضمانت اجرای عدم ذکر لزوم اخذ توضیح در اخطاریه ۱۷۷
 ۱۰. عدم تهاتر طلب احراز شده در مقابل دینی که اثبات نشده ۱۸۰
 ۱۱. استرداد دادخواست تجدیدنظرخواهی مطالبه وجه چک ۱۸۲
 ۱۲. عدم پرداخت اجاره‌بها در موعد مقرر ۱۸۴
 ۱۳. عدم تنظیم اظهارنامه بر مبنای قرارداد مابین طرفین ۱۸۵
- مبحث دوم - آرای دادگاه‌های انتظامی قضات ۱۸۶
۱. پرداخت وجه چک به‌عنوان شخص حقیقی ۱۸۶
 ۲. عدم سقوط دعوی خواهان با اتیان قسم خوانده ۱۸۶
 ۳. مطالبه وجه چک از طریق اجرای ثبت ۱۸۶
 ۴. قبول وکالت شاکی و محکوم در صدور چک بلامحل ۱۸۸
 ۵. محکومیت وکیل به لحاظ وصول وجه چک موکل ۱۸۹
 ۶. تقسیط مهریه زوجه بدون رضایت وی ۱۹۰
 ۷. عدم رسیدگی به دادخواست مطالبه وجه سفته بانک سپه ۱۹۰
- دعوی مطالبه طلب در نشست‌های قضائی ۱۹۳**
۱. تصمیم دادگاه در مورد سفته سفید امضا ۱۹۵

۲. پرداخت خسارت تأخیر تأدیه تا زمان اجرای حکم ۱۹۵
۳. پرداخت اجاره‌بها از طریق صدور چک ۱۹۶
۴. اثبات جهت وجه چک ۱۹۸
۵. مالی یا غیرمالی بودن دعوی استرداد اعیان سفته‌ها ۱۹۹
۶. گرفتن سفته‌های مختلف با ضامن‌های متعدد برای دین واحد ۲۰۰
۷. امضای شخص ثالث در ظهر سفته ۲۰۰
۸. قلم خوردگی عبارت «حواله‌کرد» در متن چک ۲۰۱
۹. اعتبار رقم مندرج در سند تجاری ۲۰۱
۱۰. امضا سفته به وکالت از طرف متعهد ۲۰۲
۱۱. صدور دستور موقت عدم پرداخت وجه چک ۲۰۲
۱۲. ذی‌نفع بودن قائم‌مقام حقوق و تعهدات در ملک موضوع دعوی ۲۰۴
۱۳. اخذ هزینه دادرسی در صورتی که خسارت تأخیر تأدیه همزمان با اصل چک مطالبه نشود ۲۰۶
۱۴. مشروعیت خسارت تأخیر تأدیه و تاریخ محاسبه آن ۲۰۷
۱۵. صدور حکم در مورد خسارت تأخیر تأدیه چک‌های بلامحل با توجه به نظر شورای محترم نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام ۲۰۹
۱۶. ابتدای زمان استحقاق دریافت خسارت تأخیر تأدیه تاریخ مطالبه از سوی دائن است ۲۱۰
۱۷. تاریخ چک و سررسید، ضابطه تعیین تورم و شاخص میزان خسارت است ۲۱۱
۱۸. نحوه محاسبه تأخیر تأدیه از زمان سررسید تا هنگام پرداخت ۲۱۳
۱۹. نحوه عمل دارنده چک پس از شکایت کیفری ۲۱۶
۲۰. ارائه دو دادخواست جداگانه همزمان، هر یک با خواسته نه میلیون ریال جهت مطالبه وجه یک فقره چک هجده میلیون ریالی ۲۱۷
۲۱. رعایت تشریفات در تقدیم دادخواست در کلاهبرداری و چک بلامحل ۲۱۹
۲۲. طرح دعوی مجدد خواهان علیه ظهرنویس پس از قرار رد دفتر و قطعیت آن ۲۲۰
۲۳. تکلیف دادگاه نسبت به اعتراض ظهرنویس به قرار تأمین خواسته در صورتی که دعوی متوجه وی نباشد ۲۲۰
۲۴. موارد عدم نیاز به ایداع خسارت در تأمین خواسته ناشی از چک ۲۲۲
۲۵. ضرورت سپردن خسارت احتمالی در تأمین خواسته چک ۲۲۳
۲۶. اعتراض خواهان به رأی صادره از شورای حل اختلاف در زمینه خسارت تأخیر تأدیه ۲۲۴
۲۷. عدم تکمیل مستندات مربوط به مطالبه طلب ۲۲۴
۲۸. تقاضای الزام به تنظیم سند رسمی قبل از پرداخت ثمن معامله ۲۲۵
۲۹. شرط حق فسخ معامله از سوی بایع در صورت عدم پرداخت وجه چک ۲۲۶
۳۰. توافق خریدار و فروشنده در خصوص پرداخت ثمن معامله توسط ثالث ۲۲۸
۳۱. صدور حکم به پرداخت مابقی ثمن بدون توجه به تنظیم سند رسمی ۲۲۹
۳۲. جواز اخذ چک توسط بایع به عنوان ثمن مورد معامله ۲۳۰

۲۳۱.....	۳۳. پرداخت چک شخص ثالث به عنوان ثمن مبیع در وجه بایع
۲۳۲.....	۳۴. پرداخت ثمن به وسیله چک و نحوه اعمال خیار فسخ.....
۲۳۳.....	۳۵. شکایت کیفری و اقامه دعوی حقوقی چک از طریق وکیل
۲۳۴.....	۳۶. مهلت مطالبه وجه چک از صادرکننده و ظهرنویس
۲۳۵.....	۳۷. اجرای دو حکم پرداخت وجه چک با استرداد لاشه همان چک
۲۳۷.....	دعوای مطالبه طلب در نظریه های مشورتی
۲۳۹.....	۱. ضرورت ارائه درخواست وخواهی همراه رضایت شاکی در احکام غیابی موضوع چک بلامحل
۲۳۹.....	۲. تأمین خواسته در دعوای راجع به سفته و ابلاغ وخواسته نامه
۲۴۲.....	۳. تأمین خواسته در دعوی مستند به برات منوط به تأمین خسارت احتمالی است.
۲۴۳.....	۴. مسئولیت ورثه در مورد اداء دیون متوفی به نسبت سهم الارث.....
۲۴۴.....	۵. خسارت تأخیر تأدیه در دعوای سفته و برات
۲۴۵.....	۶. تاریخ مطالبه سفته های عندالمطالبه.....
۲۴۵.....	۷. مطالبه سفته های شرکت.....
۲۴۶.....	۸. مسئولیت متعهدان پرداخت سفته
۲۴۶.....	۹. خسارت تأخیر تأدیه چک.....
۲۴۷.....	۱۰. انتقال چک از طریق ظهرنویسی.....
۲۴۸.....	۱۱. عدم وخواست سفته در موعد قانونی
۲۴۹.....	۱۲. ابلاغ اوراق قضائی در دعوی حقوقی چک
۲۴۹.....	۱۳. مالی یا غیرمالی بودن دعوی ابطال اجرائیه با موضوع وجه نقد
۲۵۰.....	۱۴. هزینه دادرسی در مطالبه خسارت تأخیر تأدیه
۲۵۰.....	۱۵. عدم پرداخت هزینه دادرسی در حکم به پرداخت وجه چک
۲۵۱.....	۱۶. هزینه دادرسی در دعوی استرداد لاشه چک
۲۵۱.....	۱۷. عدم امکان صدور توأمان قرار تأمین خواسته کیفری و حقوقی در مطالبه وجه چک
۲۵۲.....	۱۸. دریافت گواهی عدم پرداخت بعد از ۱۵ روز و صدور قرار تأمین خواسته
۲۵۲.....	۱۹. درخواست تأمین خواسته وجه چک قبل از طرح دعوی به استناد برگه برگشت چک
۲۵۳.....	۲۰. اتیان سوگند در دعوی مطالبه وجه چک
۲۵۳.....	۲۱. احتساب خسارت تأخیر تأدیه با توجه به تصویب تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون صدور چک
۲۵۵.....	دعوای مطالبه طلب در قوانین و مقررات قانونی
۲۵۷.....	از قانون مدنی
۲۵۷.....	مبحث اول- در وفای به عهد
۲۵۸.....	مبحث دوم- در اقاله
۲۵۹.....	مبحث سوم- در ایراء.....
۲۵۹.....	مبحث چهارم- در تبدیل تعهد

۲۶۰	مبحث پنجم- در تَهَاتُر
۲۶۰	مبحث ششم- مالکیت مافی‌الذمه
۲۶۱	باب دوم- در الزاماتی که بدون قرارداد حاصل می‌شود
۲۶۱	فصل اول- در کلیات
۲۶۲	مبحث سوم- در تسبیب
۲۶۲	مبحث چهارم- در استیفاء
۲۶۵	مبحث دوم- در اثر ضَمان بین ضامن و مضمون له
۲۶۶	مبحث سوم- در اثر ضَمان بین ضامن و مضمون عنه
۲۶۷	مبحث چهارم- در اثر ضَمان بین ضامنین
۲۶۷	فصل پانزدهم- در حواله
۲۷۲	از قانون آیین دادرسی مدنی
۲۷۵	از قانون اجرای احکام مدنی
۲۷۹	از قانون تجارت
۲۹۸	قانون صدور چک
۳۰۶	از قانون ثبت اسناد و املاک
۳۰۸	قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
۳۱۷	منابع و مآخذ

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هرکدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوی طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوی اقدام نماید؛ لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوی... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آرای اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوی.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوی به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.
مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوی؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوی و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید؛ لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی و نمونه دادخواست
دعوی مطالبه طلب

معرفی دعوی مطالبه طلب

طلب تعهدی است به نفع کسی بر ذمه دیگری، منشأ این تعهد کلی است، ممکن است وجه یا جنس باشد و از سوی دیگر ممکن است حال باشد یا مؤجل.^۱ اگر طلب مستند به سند رسمی لازم‌الاجرا یا سندی که در حکم آن است (مانند چک) باشد برای اجبار متعهد، مراجعه به دادگاه لازم نیست و متعهد می‌تواند از اداره ثبت اسناد اجرای مفاد سند رسمی را تقاضا کند؛ ولی اگر سند لازم‌الاجرا در میان نباشد متعهدله برای اجبار متعهد به انجام تعهد باید به دادگاه مراجعه کند مجالی است به تعریف سند و انواع آن به اختصار بپردازیم.

مبحث اول: ارکان دعوی مطالبه طلب

گفتار اول: مستند بودن طلب به سند

اولین رکن این دعوی، وجود سند یا مدرکی که دلالت بر مطالبات خواهان نماید در تعریف سند مقنن در ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی اشعار می‌دارد: «سند عبارت است از هر نوشته که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد.» اسناد از حیث مقام تنظیم‌کننده آن‌ها به بر دو قسم‌اند:

الف) سند رسمی: به‌موجب ماده ۱۲۸۷ قانون مدنی اسنادی که در ادارات ثبت اسناد و املاک و یا دفاتر اسناد رسمی و یا در نزد سایر مأمورین رسمی در حدود صلاحیت آن‌ها و بر طبق مقررات قانونی تنظیم نشده باشد رسمی است البته به بعضی از اسناد عادی قانون‌گذار اعتبار اسناد رسمی اعطاء کرده است در این خصوص ماده ۱۲۹۱ قانون مدنی اعلام می‌دارد: «اسناد عادی در دو مورد اعتبار اسناد رسمی را داشته درباره طرفین و وراث و قائم‌مقام آنان معتبر است:

۱. محمد جعفر جعفری لنگرودی، *ترمینولوژی حقوقی*، تهران، گنج دانش، شماره ۲۵۳۶، ۱۳۸۷، ص ۴۷۷.

۱. اگر طرفی که سند علیه او اقامه شده است صدور آن را از منتسب‌الیه تصدیق نماید؛

۲. هرگاه در محکمه ثابت شود که سند مزبور را طرفی که آن را تکذیب یا تردید کرده فی الواقع امضاء یا مهر کرده است.» که ما از آن‌ها به اسناد در «حکم سند رسمی» نام می‌بریم.

ب) سند عادی: هرگاه سند به وسیله یکی از مأمورین رسمی تنظیم اسناد تهیه شده، لیکن مأمور صلاحیت تنظیم آن سند را نداشته و یا رعایت ترتیبات مقرر قانونی را در تنظیم سند نکرده باشد، سند مزبور در صورتی که دارای امضا یا مهر طرف باشد، عادی است در همین خصوص مقنن در ماده ۱۲۸۹ قانون مدنی مقرر می‌دارد: «غیر از اسناد مذکوره در ماده ۱۲۸۷ سایر اسناد عادی است»؛ بنابراین، باید گفت حتی سندی که یکی از ارکان لازمه برای تنظیم در آن رعایت نشده باشد سند عادی محسوب می‌شود. البته اسناد عادی نیز خودشان به اسناد عادی تجاری و غیرتجاری تقسیم می‌شوند در حقوق ایران با عنایت به ماده ۳۱۸ قانون تجارت، برات، فقه طلب و چک جزء اسناد تجاری است.

گفتار دوم: حال و منجز بودن طلب

دومین رکن برای طرح دعوی مطالبه طلب؛ حال و منجز بودن طلب است؛ بنابراین، خواهان نمی‌تواند تا زمانی که سررسید طلب نرسیده یا پرداخت طلب معلق و مشروط به چیزی است و هنوز محقق نشده است آن را مطالبه کند البته در خصوص اسناد تجاری مانند چک شروط مندرج در متن چک حتی در صورت عدم محقق شدن نمی‌تواند مانعی برای عدم کارسازی وجه چک در مقابل دارنده با حسن نیت باشد در این مورد ماده ۳ قانون صدور چک مقرر می‌دارد: «هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد، بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.»

گفتار سوم: عدم سقوط طلب موضوع دعوی

پرداخت طلب از سوی بدهکار یک تعهد مالی محسوب می‌شود این تعهد ممکن است به دلایلی که ماده ۲۶۴ قانون مدنی به شرح ذیل بر شمرده است از بین برود در این